

حيات

اداره مرکزی :

آق قروندە ، استانبول جادەسندە آق قروندە
معارف امينلىكى ياتىدەكى دائىرە

استانبول بۇروسى :

استانبول دە ، باب قالى جادەسندە ۱۱۹ نومۇرلو
دائىرە مەخسۇسە
تەلپون : ۳۶۰۷

نۇسخىسى ھەر بىر ۱۰ غۇرۇش .

سەنەلىكى پۈستە ايله ۵ لىرا .

(اجنەى مملكتلر ايجين ۴ دولار) .

ابونە واعلان ايشلرى ايجين استانبول بۇروسى

مراجعت ايدىلير .

يازى ايشلرئىللە مرجىي آق قروندە مەلۇمات .

ھىيەت دائىم ھىيەت ... دىيەت دائىم ھىيەت ھىيەت قاتلام ...

- نىچە -

۱ نەچى جلد

آق قروندە ، ۱۰ مارت ، ۱۹۲۷

سايى : ۱۵

مملكت بىلىكىسى

كچن سەنە « سووېت جەھۇرىيەتلىرى اتھادى »
داخلندە دولاشىركن ، بىر شى باخلاصە دقتى
جلب ايتىشدى : ھەر جەھۇرىيەت داخلندە او
جەھۇرىيەت مەدى ومعنوى بوتون خصوصيتلىرىنى
تدقيق مقصدىلە تشكىل ايدىلنن تتبع جمعيتلىرى
وبونلر تشكىلات وفعاليت طرزلىرى ! « باكو » دە
طوپلانان توركيات قورولتايندە علوم آقاده مىسى
كاتب عمومىسى پروفور « اولدە نىورغ » طرفندن
بوجميتلر حقندە ويريلنن ايضاحاتى ديكە دكدن
وباخلاصە « باكو » دەكى آذربايجان تدقيق وتتبع
جمعيتك مساعيسى كوردكدن صوكر ، بو
خصوصدە داھا صريح برفكر ايدىنمش اولدم .
« مملكت بىلىكىسى » نامى آلتندە طوپلايە بىلە جكمز
ھەرتورلو محلى تدقيقلر ايجون آناطوليك مختلف
مرکزلىرىدە بوىكى علمى ھيئتلىر تشكىلە بزدە
نە قدر محتاجز ! مثلاً تورك اوجاقلر يەلە معلم
بىرلىكلىرى تشريك مساعى ايتسەلر ، بىر بويە
فياض برفعاليتە باشلايامازلىرى ؟ منتظم بىر پلان
دائىرە سەندە سوق و اداره ايدىلك شرطىلە ،
آناطوليك باشلىجە شەرلىرىدە بوجنس تدقيق
وتتبع ھيئتلىرى تشكىل اولونە بىلە جكنى و « مملكت
بىلىكىسى » خصوصندە اونلردن پك كوزەل
استفادە ايدە جكمزى تېمىن ايدىيورم .

« مملكت بىلىكىسى » نك ارضياتە ، طبيعى
جغرافيايە ئاھد قىسملرى حقندە ناصل چالیشمق

اتنوگرافى ، تاريخ و آرکەلوزى ، فيلولوزىيە
ئاھد مساعى پروگراممى بىن شويە تصور ايدىيورم :
۱ - شعبەلرک مساعيسى ايجون مفصل
رەھبەرلر وحتى نمونەلر نىشر ايدەلرک ، مثلاً اتنوگرافىك
ولسانى مادەلرک نە كېي اصوللرلە طوپلانە جفتى ،
كتابەلرک ناصل ضبط اولونە جفتى اك بسىط
بىر طرزە آ كلاتمق ؛ وبويەلە جە ھەر طرفدەكى
مساعينك عين اصول دائىرە سەندە و علمى ماھىتە
جریاننى تامين ايتمك .

۲ - آناطولى تورك تاريخنە وجغرافياستە
ئاھد الە موجود عرب ، عجم ، تورك اثرلرىنى
جمع وتصنيف وطبع ايتمك .

۳ - بىزانس ، كورجى ، ارمنى ، وساثر
غرب خرىستىيان منبەلرندە آناطولى توركلرىنە
ئاھد معلوماتى جمع وتصنيف وترجە ايتمك .

۴ - عمومى اسلام تاريخ وجغرافياستە
آناطولىيە ئاھد موادى طوپلايوب نىشر ايتمك .

۵ - آناطوليدەكى محاکم شرعية سىجالاتى ،
طاپو قىوداتى ، وقفنامەلرى جمع وتصنيف
ونىشر ايتمك .

۶ - آناطولى كتابەلرىنى كمال اعتنا ايله
طوپلامق .

۷ - على العموم صنعت اثرلرىنىك فوطو .
غرافياستە جمع ايله اونلر حقندە معلومات
طوپلامق .

آناطوليك مختلف مرکزلىرىدە تشكىل
ايدىلە جك محلى تدقيق جمعيتلىرىنە دوشە جك
وظیفەدە عمومى خطلىرى اعتبارىلە شويە تصور
اولونە بىلير :

۱ - معین اصوللر دائىرە سەندە اتنوگرافىك
مادەلرى طوپلامق . بونك بوتون تفرقاتى
واصوللرى حقندە كوچوك بويوك مكممل رەھبەرلر
ترتيب اولونمەلیدر .

لازم كەلدىكىنى والدەكى وسائطلە نەلر ياپىلە بىلە جكنى
بىلەم . يالکىز ، اتنوگرافى ، تاريخ و آرکە
اولوزى ، فيلولوزى ساحەلرندە آز زماندە
چوق فایدالى نتيجهلر الە ايتمك قابلدەر . بونى
سويلرکن ، بوىكونكى علمى قوتلر مرکز آزلغنى
دوشونمىور دكم ؛ لکن ، بىر طرفدن استقبال
ايجون متخصصلر حاضر لامقلە برابر ، شىمەيدىن ،
ايلرىدە اوزرىندە چالیشىلە بىلە جك بىر چوق مادەلر
طوپلامق امكان ولزومەندە قائم . ابتدا قوتلى
وصلاحتىدار بىر علمى مرکز وجودە كتيەلرک
اينى بىر مساعى پلانى حاضر لادكدن صوكر ، او
مرکزك احضار وتعميم ايدە جكى واضح ومفصل
پروگراملر دائىرە سەندە مختلف شەرلردە قورولاجق
شعبەلرى چالیشدىرىمق زور بىرايش دكلدر .
مملكتك مختلف كوشەلرندە بعض ھمت صاحبلىرىنىك
ملى حرثى علاقە دارايدەن شىلرلە اوغراشدقلىرىنى
وبوجنس مساعينك كيت كیدە چوخالدىغنى نمونىتلە
كورويورز . لکن بوفردى مساعى منتظم بىر علم
تشكىلاتى داخلندە طوپلانە جق ومعین بر اصول
دائىرە سەندە ياپىللاجق اولورسە ، شەھەسز ، داھا
بويوك نتيجهلر الە ايدىلە بىلير . دائىم تکرار
ايدەرم : آناطوليك « توركلر دورى » تاريخ
ايجون مادەلر بىر سەھەدەر . توركلردن اولكى
آناطولى حقندە اوروپا عالملى ھەركون يىكى يىكى
تدقیقات ياپيورلر والک اسكى ، الك مجھول دورلرى
ياواش ياواش تنويرە چالیشيورلر . حالبوکہ او
اسكى زمانلرە نسبتە چوق ياقين اولان « تورك
دورى » ، حالابويوك بىر مجھوليت پردەسى آلتندە
اورتولو دورمقەدەر . بو مجھوليت پردەلرىنى
قالدىرىمق مقصدىلە يعنى « مملكت بىلىكىسى »
ايجون تشكىل ايدىلە جك بىر « علمى مرکز » ك

اسکی ادبیاتده کوزل و کوزلک

آفریده عمومی کتبخانه فهرستی قاریشدر رکن،
 ۱۰۴۱ نومورده، جعفر چلبی نك «هوسنامه»
 اسنده کی اثرنك موجود اولدیغنی کوردم، کتابی
 ایستدم. ایلک صحیفه سنده قورشون قلمله وتعلیق
 بر خطله (جعفر چلبی) یازیلدی. بر قاچ صحیفه
 آتجه جعفر چلبی نك بواسنده کی اثرله بونك آراسنده
 هیچ بر مناسبت بولامادم. چونکه تورکجه ومنظوم
 اولان جعفر چلبی نك اثرنه مقابل بو کتاب عجمه
 وقسا منتور ایدی. اثرک کتبخانه، مال ایدیلهدن
 اولکی صاحب لرندن بری اسم التباسی دولایسیله
 جعفر چلبی یی خاطرلارش وقورشون قلمی ایلله اسمی
 یازدوق، بو یا کشفلک کتبخانه قید و فهرستنده
 دوامنه سبب اولش. بو اوفاق حادثه کتبخانه لرمنده
 همان هر زمان جریان ایدن بوکی یا کشفلردن بریدی.
 ایستمن آل یازیسی کتاب، مجموعه محقق ایستیلر
 ایچون کشف ایدیلهمش بر قطعه کیدی. قیدلرک
 راست کله، کتابک اوتنه سینه برینه باقیله رقی ایدیلش
 سطحی بر فکره، یا خود بوقاریده کی حادثه اولدیغنی
 کی، اسنک جوق شهرتلی بر خاطرله اویاندرماسندن
 ۲ - ینه معین اصول و تعلیمات دائره سنده
 کتابه لری و مزار طاشلرندده کی یازیلری ضبط
 وثیت ایتک.

۳ - محاکم سجالاتی، طابو قیدلرینی،
 وقفنامه لری طوپلامق.

کورولورکه بو محلی هیئتلرک باشلیجه
 فعالیتلری اتوغرافیا ساحه سنده اولاجقدیر.
 شیمدی به قدر آناتولی اتوغرافیا سی حقنده
 همان هیچ برشی یایلمادینی ایچون، معین علمی
 اصولر دائره سنده اجرا ایدیله جک مساعی
 نتیجه سنده پک قیمتی مالزمه الله ایدیله بیله جکی
 پک طبعیدر. علمی مرکزله شعبه لر آراسنده
 صقی و صمیمی بر تشریک مساعی و «اصولی
 جالیشمه» سایه سنده مملکتیزی یاواش یاواش
 اوکره نك قابل اولاجقدیر. علاقه دار مرجع لر
 طرفدن اهمیتله تلقی اولوندینی تقدیرده، مملکتده
 آز جوق موجود بوتون علم مؤسسه لرینکده
 اشتراک مساعیسه، بویله بر تشکیلاتک اساسی
 قورمق اوقدرمشکل و کفتمی برایش دکلدیرسانیرم.

کورسبی زاده محمد فؤاد

اصلی تحقیقه میدان و برمه جک قادر لاقیدی به استاد
 اتمی بونک باشلیجه سبیلرندن بریدر.
 بو، آرزو ایتدیکم کتاب اولماقله برابر مراقلی بر
 اوردی. موضوعنه کجه دن اول اوزرنده کوردیکم دیگر
 بر قیددن بحث ایتک ایسترم. کتاب، بر آرائی،
 ۱۶۲۴ (۱۰۳۴) ده ایکتیجی دفعه اوله رقی، طر نوی
 قاضیغنده بولونورکن، نوعی زاده عطایینک الله
 کجشم. بوندن سوکرا تصاحب ایدن برایی کشینک
 داها مهری وار. الک سوکراده کتبخانه ده اوصیراده
 بولنان ذلک و بریدیکی معلوماته نظراً، ولد چلبی
 افتدینک کتبخانه به و بر دکتری کتابلر آراسنده
 ظهور ایتش.

مؤلف، کتابک باشلانغجنده؛ ادرنده یازید
 مدرسه سی مدرسی ایکن بوش و قتلرینی دولدرمق
 ایچون (ابن العشاق) اسلوبنده بر اثر یازمق هوسی
 کوکلنده دوغدیغنی، اکسیک اولدیغنی کوردیکی
 (ابن العشاق) یی تماملامق ایچون «هوسنامه»
 اسمی و بریدیکی بو اثری ۱۴۸۶ (۸۹۱) تاریخلرندده
 یازدیغنی سویلیور.

کتابک تعلیم ایتدیکی هنر بو: کوزلری و اوتارک
 کوزل معاضلرینی توصیف ایچون، شعردنه نه کی
 تشبیهلر یاپیله ییلور، هانکی صفتلر قوللانیلر و بوللر
 هانکی مضمونلره انتقال ایدیله ییلر. بونلرک عربجه
 و عجمه لرینی تصنیف ایدن شاعر هر لغتی استاد عجم
 شاعرلرندن آلمه بر و ایجابنده بر قاچ مثالله توشیق
 ایتش. ادبیاتمزه بو بولده یازیلش تعلیمی اثرلر
 اکسیک دکلدیر. بر مجموعه طوبلایان شعر مراقلیسی
 هرکس بوقیل تشبیهلری و صفتلری بر خاطرله قیلندن
 قید ایتدیر. فقط بونک، بالنسبه اسکی اولماسی
 و بو قبیل لغتلی طوبلی بر حواله کوسترمی اعتباریله
 بر خصوصیتی وار.

کتاب اولاحسن ایلله عشق حقنده کی عرب
 و عجم عبارهلرینی قید ایتدکدن سوکرا صبرا ایلله
 بر کوزلک صاچی، آلی، قولاغی، قاشی، کوزی،
 کیریکلری، غمزه سی، یاناغی، برونی، خط و خالی،
 دوداغی، آغزی، دیشلری، دلی، چککسی و جکه
 آلی، کردانی، بر و پستانی، قوی، آلی و بازوسی،
 پارماغی، طیرناغی، بوی، بلی، بدن و اندامی حقنده
 قوللانیله بیله جک کله لری یازیلور.

بویله لکه، دیوان ادبیاتمزه ترنم ایدیلن کوزل
 و کوزلکک عصرلرجه دکیشمه یین مضمون منبعلری
 بر کل حالنده، بر دستور ادویه کی ائزده
 بولونورور.

اسکیلرده شعر، عروض و قافیه علمنی اوکرنکدن
 سوکرا کندیلرندن اول کلن استادلرک اثرلرینی
 ازیرلهمک، سوکرا بو اثرلردن جیقاریله جق کله لرله
 یکی مضمونلر یاپیله ییلک قابلیتیدی.

ایران ادبیاتی تأثیری آلتنده انکشاف ایدن
 اسلامی تورک ادبیاتک و بریدیکی ایلک نمونه لرندن
 باشلایه رقی، تنظیملیدن سوکرا بیله پس زنده یاشایان
 شاعرلرک اثرلرینه قادر کوزل عینی لغتله مدح
 ایدلی، عینی لغتله دوغوردینی مضمونلرله آکلایلی.

شعرا ایچون لازم اولان شیلر، ذاتاً هراوقویانک
 بیلمه سی ضروری، قلاسیق معلوماتدی. اونک ایچون
 هراوقومق بیلن غزل و قصیده یازایلیوردی. فقط
 بوقادر معین و دار بر ساحه ده دولاشق ضرورتنده
 بولونان بو زواللر نهایت شعری کله اویوننه، نکته
 صرف ایتیه تخصیص ایتدیله. غرابت و ابتداله
 دوشدیله. کندیلرندن اول کلن مشهور، غیر مشهور
 یوزلرجه کشینک صرف ایتدیکی تشبیهلرله مضمون
 یایغق ایچون نه قادر فکر حقه بازلنی یاپیله جنی
 تصور ایدیله ییلر.

ظاهری جوقلغنه رغماً ای بر تصنیفله فقری،
 محدودلنی کوزه چارباچق اولان بو صفت و تشبیهلر
 خرج عالم اولشدی. مثلاً کوز، کیریک، غمزه
 کی الک جانلی واک حرکتلی اعضا قارشیسنده کنه
 اولان غدرندن اولدیریمی آلترله توصیف ایدیله ییلر:
 تیغ، سیف، شمشیر، خنجر، تیر، کان، ناوک،
 پیکان، نیزه، سهم، حربه، حشت، سوزن،
 سیخ، نیشتر. و سوکرا بونلرله یاپلان ترکیبلر:
 خنجر کداز، تیغ زن، تیر انداز، کان کش، کان دار،
 ناوک انداز، ناوک افکن، پیکان زهر آلود، نیزه باز،
 تیغ باز، خونین، خونی، خونخوار، خونریز،
 خون آشام. و. الخ.

وینه مثلاً آرز جوق فرقلرله یاناغی افاده ایدن
 (رخ، رخسار، عارض، عذار، خند) حقنده
 بر (کل) صفتندن: کلزار، کلستان، کلشن، کلبن،
 کلبرک، ورق کل، کلرنک، کلکون، کلغام،
 کلغشان، کل بادام، کل نار، کل نارکون، کل ناری،
 کل منقش، کلدسته؛ (لاله) دن: لاله زار،
 لاله فام، لاله کون، لاله ستان، برک لاله، لاله ورک،
 ورق لاله، لاله نعمان، لاله خطایی، لاله پوش کی
 ترکیبلر یاپیلر.

بوکون اسکی شاعرلرک بک موفق اولانلرندن
 ماعداسنی اوقویامادینم، اوقورکن صبرمک طاشدیغنی
 دویمامز بوندن ایلری کلیور. الک بویوک شاعرلرمندن
 اسلری آنجق تذکره صحیفه لرندده قالان یوزلرجه،
 اوقادار جق بر مظهریته ده ایرمه مش اولان بیکلرجه
 شاعرک هپسی بونلری قوللاندی. اون بشنجی عصرک
 ایلک نصفنده یاشمش اولان، احمد پاشانک معاصرو
 قوتلی رقیبی (نظامی):

هلال ابروکه بک زردی اگر اولسه کونش یوزلی
 کونش رویکه بک زردی اگر اولسه هلال ابرو
 دیدیکی کی اوندن ایکی یوز سنه قادر سوکرا
 کلن (عقلی - وفاتی ۱۶۸۷):

او عاشق کیم شب عجرکده ابروکی خیال ایلر
 دمام سینه نه ناخن اورر شکل هلال ایلر

دیور و معاصری (فامی - وفاتی ۱۶۹۳) ده:
 کورنلر ابروانک ناظر اولزلر مه عیده

دیورددی. بواوچ شاعرک (هلال - ابرو) دن
 جیقاردقلمی مضمون راست کله و اوفاق بر نمونه در.
 هر هانکی بر دیوانک بر صحیفه سی آجله یوزلرجه
 مثال بولونه ییلر.